

Talous- ja suunnittelukeskus / Elinkeinopalvelu

Laatuluokan eurooppalainen ruokakaupunki:

Helsingin kaupungin ruokakulttuurin kehittämisvalinnat

Liite 1. Taustaselvitys Lontoon, Toronton ja New Yorkin ruokakulttuuristrategioista sekä Belo Horizonten lähestymistapa

Sisällys

1. Lontoo-terveellistä ja kestävästi tuotettua ruokaa kaikille	2
2. Toronto- food connections.....	3
3. New York –ruokapolitiikkaa suurkaupungissa	4
4. Belo Horizonte-kaupunki joka poisti nälän.....	4

1. Lontoo- terveellistä ja kestävästi tuotettua ruokaa kaikille

Lontoon ruokastrategia "Healthy and Sustainable Food for London" luotiin vuonna 2006 silloisen pormestarin Ken Livingstonen aloitteesta. Perusteluna omalle ruokastrategialle nähtiin Lontoon asema yhtenä maailman gastronomisena pääkaupunkina sekä toisaalta kasvava ylipaino-ongelma ja terveyserot eri väestöryhmien välillä. Toisaalta ruokastrategian taustalla oli myös halu hillitä ilmastonmuutosta ja vähentää ruoasta ja sen tuotannosta syntyvän jätteen määrää. Strategian päämääränä on, että kaikilla lontoolaisilla olisi mahdollisuudet terveelliseen ja monipuoliseen ruokavalioon. Samalla halutaan suojella ja edistää eloisaa ja monipuolista lontoolaista ruokakulttuuria. Ruokastrategian budjetti vuosille 2006–2009 oli 3,87 miljoonaa puntaa. Tarkoituksena on, että strategiaa ja sen toimintasuunnitelmaa toteutettaisiin yhteistyössä kaikissa Lontoon kaupunginosissa (London boroughs).

Pormestarin visiona Lontoosta vuonna 2016 oli, että kaupungin asukkaat, työntekijät ja vierailijat ottaisivat vastuuta ruokavalinnoistaan, kunnioittaisivat kaikkia niitä osatekijöitä, joita tarvitaan ruoan tuottamiseen, olisivat tietoisia niistä luonnonvaroista ja resursseista, joita tarvitaan ruoan kasvattamiseen, tuottamiseen, jakeluun, myyntiin ja ruokajätteen hävittämiseen sekä hyötyisivät strategian tuloksista niin, että kaikilla lontoolaisilla olisi mahdollisuus ja varaa terveelliseen ja monipuoliseen ruokavalioon.

Ruokastrategian varsinaisia tavoitteita on lontoolaisten terveyden edistäminen sekä ruokavalioon ja tätä kautta terveyteen liittyvän epätasa-arvon vähentäminen. Lisäksi ruokastrategian tavoitteena on vähentää Lontoon ruokajärjestelmän ympäristövaikutuksia, tukea eloisaa ja monipuolista ruokataloutta (food economy), juhlistaa ja edistää ruokakulttuuria sekä kehittää ruokaturvallisuutta.

Strategian toimintasuunnitelma sisältää kuusi osa-aluetta, joiden avulla strategian päämäärät tavoitetaan. Toimintasuunnitelmaan sisältyy kaupallisen eloisuuden ja diversiteetin lisääminen niin, että myös pienillä ja luomutuottajilla on mahdollisuus päästä Lontoon ruokamarkkinoille. Päämäärää tavoitellaan muun muassa lisäämällä tuottajien ja jakelijoiden yhteistyötä, kehittämällä logistiikkaa sekä tukemalla markkina- ja tuoteinnovaatioita tukemalla. Kaupallista eloisuutta lisätään myös ruoka- ja ravintolaklustereilla sekä ottamalla paikalliset tuottajat huomioon turismin ja ruokakulttuurin edistämässä.

Kuluttajien sitouttaminen nähdään toimintasuunnitelmassa erittäin tärkeänä, sillä ilman kuluttajien tietoisuutta Lontoon ruokasysteemi ei kehity ja tällöin myös kuluttajat jäävät ilman hyötyä. Tietoisuutta pyritään edistämään muun muassa terveellisen ruokavalion tiedotuskampanjoilla, sitouttamalla ruoan jälleenmyyjät terveellisten ruokavalintojen edistämiseen sekä lisäämällä tukea ja neuvontaa raskaana oleville naisille sekä pienten lasten äideille.

Julkisen ja yksityisen sektorin ruokahankinnoilla on suuri vaikutus kotimaisille tuottajille. Kotimaisia tuottajia käyttämällä voidaan lisätä Lontoon seudun ruokaturvallisuutta, vähentää ruoan tuotannon ympäristövaikutuksia sekä edistää terveyttä. Kouluttamalla ruokahankinnoista vastaavaa henkilöstöä esimerkiksi julkisella sektorilla voidaan lisätä paikallisten tuottajien, luonnonmukaisesti tuotetun ruoan sekä terveellisten ruoka-ainesten osuutta hankinnoissa. Toimintasuunnitelmaan sisältyy myös terveellisen kouluruokailun edistäminen. Kouluilla on suuri vaikutus lasten ruokavalion muokkaamiseen opettamalla terveellisiä elämäntapoja ja tarjoamalla lapsille monipuolista ja laadukasta ruokaa koulupäivän aikana voidaan edistää lasten terveellistä ruokavaliota.

Lontoon ruokastrategian on kytketty muihin Lontoon alueen strategioihin kuten London Spatial Development Strategy (The London Plan) ja Economic Development Strategy. Strategian toimeenpanon tiimoilta perustettiin asiantuntijoiden ja yhdistysten yhteistyöelin London Food.

2. Toronto- food connections

Torontossa on monipuolinen ja etnisesti rikas ravintolavalikoima, kaupungissa on useita elintarvike-, bio- sekä maa- ja metsätaloustieteisiin liittyviä yliopistoyksiköitä ja tutkimuskeskuksia ja sitä ympäröi yli 700 000 hehtaarin tuottoisa viher- ja viljelyalue. Näistä huomattavista eduista huolimatta Torontossa elää nälkäisiä perheitä, ja Toronton ympäristössä maanviljelijöillä on vaikeuksia tulla taloudellisesti toimeen. Toisaalta on huomattu, että vaikka kaupungin asukkaat ovat yhä tietoisempia ruokavalion vaikutuksesta terveyteen ja ruoanlaitto sekä ravitsemusasiat kiinnostavat yhä useampia, ylipaino lisääntyy ja joka kymmenennellä torontolaisella ei ole varaa syödä terveellisesti. Myös Torontossa on herätty ruoantuotannon aiheuttamiin kasvihuonepäästöihin ja jäteongelmaan.

Toronton kaupunki julkisti oman ruokastrategiansa "Food Connections: Towards a Healthy and Sustainable Food System for Toronto" helmikuussa 2010. Tarkoituksena on, että ruoka ei ole vain yksittäinen osa-alue päätöksenteossa, vaan että ruoka- ja ravintoasiat otetaan huomioon kaikilla päätöksenteon osa-alueilla. Toronton 90-luvulla perustettu Food Policy Council oli yksi maailman ensimmäisiä ja sen tarkoituksena on olla edelläkävijä urbaanin ruokajärjestelmän kehittämisessä. Ruokastrategian tavoitteena on yhdistää kaupunkilaiset jälleen ruokaan ja kaikkeen ruokaan liittyvään sekä edistää paikallista ruoan tuotantoa. Tarkoituksena on joustavan, tasa-arvoisen ja kestävä ruokajärjestelmän luominen, jossa pääpaino ei ole massatuotannolla vaan terveellisillä raaka-aineilla.

Kaupungin ruokajärjestelmiä kehitetään kuuden päätavoitteen avulla. Tavoitteena on kehittää kaupungin alueita ja kaupunginosia niin, että kaikissa kaupunginosissa olisi elävä ja vaihteleva ruoka- ja ravintolaelämä. Ruoka yhdistetään kaupunginosien elämään esimerkiksi kirjastojen, puutarhojen, ruokatorien ja muiden yhteisten tilojen avulla. Tavoitteena on erilaisin toimin parantaa kaupunkilaisten ruokatuotantoa kehittämällä ruoka-aineiden ravintosisältöjen merkintöjä helposti ymmärrettäviksi, lisätä ruokaopetusta kouluissa sekä edistää kaupunkilaisten ruoanlaittotaitoja.

Myös nälän poistaminen on keskeinen ruokastrategian tavoite. Joka kymmenennellä torontolaistaloudella ei ole varaa terveelliseen ja riittävään ruokavalioon. Yleensä nämä ovat yksinhuoltaja- ja maahanmuuttajatalouksia. Ruokapankeista ja muista yksittäisistä ruokaturvaa edistävästä toimista huolimatta nälkää ei ole saatu poistettua. Tähän aiotaan puuttua nyt nostamalla minimipalkkoja, turvaamalla lasten ruoan saanti kouluissa ja päiväkodeissa sekä pitämällä elinkustannukset kaupungissa kohtuullisina myös pienituloisimmille.

Ruoasta aiotaan tehdä veturi kaupungin uuden, vihreämmän talouden luomisessa. Ruokateollisuus- ja ruokaan liittyvät palvelut työllistävät joka kahdeksannen torontolaisen. Tarkoituksena on kehittää kaupungin imagoa terveellisen ja kestävä ruokajärjestelmän avulla muun muassa edistämällä paikallisten tuottajien mahdollisuuksia päästä kaupungin markkinoille ja edistää uusia ruokaan liittyviä innovatiivisia ja sosiaalisia yrityksiä.

Toronton ruokastrategiaan on liitetty tavoite maaseudun ja kaupungin yhteistyön lisäämisestä liittyen ruoan tuottamiseen ja kuluttamiseen, niin että paikallisten tuottajien toimeentulo ja tuotantomahdollisuudet turvataan. Tässä itse kaupunki voi vaikuttaa omilla ruokahankinnoillaan. Samoin kiinnitetään huomiota urbaanin viljelyn mahdollisuuksiin sekä lisätään yhteistyötä maa- ja metsätaloustieteiden ja järjestöjen kanssa. Tärkeää ruokajärjestelmän edistämiseksi nähdään olevan horisontaalisen ja poikkialueellisen ajattelun edistäminen. Ruoan tuotanto ja jälleenmyynti, ravitsemus ja terveysasiat sekä ruoan kulutuksesta aiheutuvat jätteet ja päästöt tulisi huomioida kaikilla päätöksenteon alueilla. Holistisesta ruoka-ajattelusta pitäisi strategian tavoitteiden täyttyessä tulla normi uudella vuosikymmenellä.

3. New York –ruokapolitiikkaa suurkaupungissa

New Yorkin kaupungin suunnitteluosasto julkaisi keväällä 2008 raportin liittyen kaupungin väestöön, sen terveydentilaan sekä ruokasysteemiin. Raportista kävi ilmi, että osa kaupungista (esim. osin Queens ja Harlem) on lähes täysin vailla jälleenmyyjiä, jotka myyvät tuoreita ruoka-aineita. Nämä alemman tulotason alueet kärsivät myös keskimääräistä enemmän ruokavalioon liittyvistä sairauksista. Supermarketien tilalle on tullut pienempiä kioskeja, jotka myyvät vain prosessoitua ruokaa. Tällaisessa ”ruoka-autiomaassa” asuu kolme miljoonaa newyorkilaista.

New York päätti perustaa oman ruokaneuvoston (New York State Council on Food Policy, NYS CFP) vuonna 2007. Päätöksen taustalla oli tietoisuus maatalouden tärkeydestä koko osavaltiolle sekä tietoisuus siitä, että nälkä ja riittämätön ruokavalio ovat edelleen monien perheiden ongelma ja että paikallisesti ja luonnonmukaisesti tuotetulla ruoalla on positiivisia vaikutuksia niin ympäristöön, terveyteen kuin talouteenkin. NYS CFP yhdistää julkisen sektorin ja tuottajat kehittämään tapoja, joilla voidaan parantaa ruoan tuotantoa ja jakelua sekä ennen kaikkea turvata tuoreen ja terveellisen ruoan saanti kaikille, varsinkin lapsille, vanhuksille sekä alemman tulotason kaupunkilaisille. Lisäksi edistetään lähellä tuotetun ruoan myyntiä ja samalla autetaan paikallisia ruoantuottajia ja maataloutta.

Ruokaneuvosto koostuu kuvernöörin nimittämistä ruokasysteemiin ja terveyden edistämiseen eri tavalla linkittyneistä henkilöistä, jotka tekevät ehdotuksia ja suosituksia sekä kuvernöörille että kaupungin hallinnolle liittyen lainsäädäntöön, käytäntöihin ja budjettiin. New Yorkin ruoka- ja terveystieteiden tarkoituksena on lisätä terveellisen ruoan tarjontaa, vähentää epäterveellisen ruoan yleisyyttä sekä vaikuttaa kuluttajien ruokailutottumuksiin niin, että terveellinen ja monipuolinen ruoka saisi enemmän jalansijaa.

Tavoitteet yritetään saavuttaa osallistamalla mahdollisimman moni ruokaan ja ravintoon liittyviin ohjelmiin, vahvistamalla paikallisten tuottajien ja kaupunkilaisten yhteyksiä, tukemalla ruoan tuotantoa ja jälleenmyyntiä, lisäämällä kuluttajien tietoisuutta terveellisistä elämäntavoista sekä parantamalla terveellisen ja monipuolisen ruoan saatavuutta.

4. Belo Horizonte-kaupunki joka poisti näläng

Siinä missä Lontoossa, Torontossa ja New Yorkissa painitaan ylipainon ja epäterveellisten elämäntapojen tuomien ongelmien kanssa, kahden ja puolen miljoonan asukkaan Belo Horizontessa Brasiliassa lähes joka kymmenes kärsii äärimmäisestä köyhyydestä ja lähes viidennes lapsista aliravitsemuksesta eikä ruoka ole itsestäänselvyys.

Vuonna 1993 kaupungin hallinto julisti pormestari Patrus Ananiaksen johdolla, että ruoka on kansalaisyhteiskuntaa eikä nälkä johdu ruoan puutteesta vaan köyhyydestä. Tarkoituksena oli lisätä terveellisen ruokavalion ohella sosiaalista tasa-arvoa. Siitä lähtien kaupunki on perustanut useita ohjelmia nälän lopettamiseksi ja Belo Horizontesta on tehty esimerkki siitä miten nälkä voidaan voittaa ja ruokaturvaa edistää.

Belo Horizontessa nälkää vastaan on taisteltu muun muassa vähentämällä pois heitetyn ruoan määrää, rohkaisemalla ihmisiä viljelemään pienilläkin käyttämättömillä maa-alueilla sekä houkuttelemalla pienviljelijöitä myymään itse omia tuotteitaan kaupungin markkinoilla ja toreilla, niin ettei ruoan jakelijat ja välikädet nosta ruoan hintaa. Myös muita vaihtoehtoisia ruoanjakelukanavia on kehitetty. Lisäksi koulut ja muut yhteisöt ovat alkaneet viljelemään yhdessä kasviksia ja lääkekasveja. Köyhien ruokavalioon on pyritty

vaikuttamaan opastamalla heitä kasvattamaan ruokaa omavaraisesti. Köyhille tarjotaan myös mahdollisuus ostaa joitain ruoka- ja hygieniatarvikkeita edullisesti.

Erilaiset ruokaan liittyvät ohjelmat ovat kustantaneet vain noin prosentin kaupungin budjetista, mutta tuloksena esimerkiksi kaupungin lapsikuolleisuus on tippunut vuodesta 1993 vuoteen 2006 mennessä 41 prosenttia ja köyhyydessä elävien määrä on vähentynyt 25 prosentilla. Samana ajanjaksona koko Brasilian lapsikuolleisuus väheni 7 prosenttia. Kaupunki toimii malliesimerkkinä Brasilian presidentin valtakunnalliselle, vuonna 2003 aloitetulle ohjelmalle "Zero Hunger Programme".

Lähteet:

Healthy and Sustainable Food for London (2006). The Mayor's Food Strategy. London Development Agency.
<<http://www.gos.gov.uk/497417/docs/199952/248795/FoodStrategy2006.pdf>>

Healthy and Sustainable Food for London (2007). The Mayor's Food Strategy. Implementation Plan. London Development Agency.
<<http://www.london.gov.uk/londonfood/docs/london-food-strategy-implementation-07.pdf>>

Mayor of London unveils first strategy to improve London's food. London Development Agency. 3.5.2010.
<<http://www.lda.gov.uk/server.php?show=ConWebDoc.1499>>

Food Connections: Toward a Healthy and Sustainable Food System for Toronto. A Consultation Report (2010). Toronto Public Health.
<<http://www.london.gov.uk/londonfood/docs/london-food-strategy-implementation-07.pdf>>

Blay-Palmer, A. (2009). The Canadian Pioneer: The Genesis of Urban Food Policy in Toronto. *International Planning Studies* 14: 4, 401-416

A Food Policy for New York (2009). Gotham Gazette. 4.3.2009.
<<http://www.gothamgazette.com/article/health/20090304/9/2846>>

New York State Council on Food Policy. 17.5.2010 <<http://www.nyscfp.org>>

Closing the divide between those who are starving and those who waste food. City Mayors Society. 15.5.2010.
<http://www.citymayors.com/society/belohorizonte_food.html>

The City that Ended Hunger (2006). Yes Magazine. 15.5.2010
<<http://www.yesmagazine.org/issues/food-for-everyone/the-city-that-ended-hunger>>

Celebrating the Belo Horizonte Food Security Programme (2009). Future Policy Award 2009: Solutions for the Food Crisis. World Future Council. 15.5.2010
<http://www.worldfuturecouncil.org/fileadmin/user_upload/PDF/Future_Policy_Award_brochure.pdf>